

ARVAMUS

KIRI

Kammoon, Tyri!

Stseen Türi turu juurest.

„Kuule, Leena, lähme uut imet vaatama.“

„Mis imet? Kas seda uut lossi, mis selle kaltsuka asemele ehitati?“

„Just, lähme kaeme seda „business-ohv-Türi“ hoonet, enne ma lähen võtan „ei-änd-õust“ (A ja O) odavat saia ja „Khädiri tärest“ paar pirukat, siis ia vaadata, kuidas nad seal seda pusinssi teevad.“

„Oi aeg, mul pole rahagi, ma lään enne „Sveedpänkist“ läbi, siis tulen ka.“

„Mul ka vaja pank minna, aga ma pian „Esseebees“ käima. Saame siis Ehitusgämma juures kokku. Või „Dzõusu“ poe ees.“

Mis seal salata, nii lähebki, kui harjuda mõttega, et kõik meie ümber saab olema suunatud turismile ja välismaalastele. Ma võin keeleõpetajana respektierida firmade vabadust võtta endale nimi, mis on neile meelepärane, kuid ma ei või õpetajana ega taha ka kodanikuna näha meie kodulinna südames hoonel, millel pole ka arhitektuuriliselt mingit pistmist Türi kesklinna stiiliga, silti Business of Türi. Hakatuseks käib nt Türi Ärikeskus küll. Sobilik oleks ingliskeelne väiksem silt panna eestikeelse alla lisaks. Vaadake ringi kultuurses Euroopas. Turismi ei saa paigutada oma kodanikest lugupidamisest ettepoole. Ja mis *business* sinna väikese krundi peale ikka ära mahub, ootan kohe põnevusega. Siis võiks Tehnika tänava silma pilgutamata World of Tractors'iks ja Türi turu Supermarketiks nimetada. Lisaettepanekud ka siis juba butiik Käthy, Hospital of Türi, Türi Gymnasium, Travelling Centre of Türi jt osas. Pealegi võiks Türi kesklinna parki istutada 200 palmi, laiendada püskkaevu liivarannaks, et hularõngaid keerutavad ettekandjad saaksid väljamaa külalisi neile meelepärastel teenindada, kui nad teel Business-of-Türisse peatuda tahavad. Hoonega seotud inimesed võiksid üle vaadata ka kehtiva keelseaduse.

AILI MEIER

Türi gümnaasiumi õpetaja

Kolm tuhat krooni linnapeale

Türi valla kolmanda sünnipäeva kontsert-aktus Oisu rahvamajas oli kena - pidulik ja samas kodune. Suurepärase solistide kõrval oli sõna otsese mõttes SUURüllatajaks valla ühendkoor. Nõnda saime kuulda säravat individuaalset annet kõrvuti mitme kollektiivi huvitava sulamiga. Mõistagi oli pidulikuma osa valla aumärkide kätteandmine - põhjendatult ei oldud kitsid ei lilled ega heade sõnade poolest.

Aga ühe asjaga läks asi küll vussi. Kui vallavanem tunnustas aktiivseid külavanemaid, kes on kiituse mõistagi auga välja teeninud, siis seejärel avaldas ta imetust, et linnarahvas pole nii aktiivne olnud ega pole suvatsenud endale linnapead valida. See märkus oli piinlik ja kohatu. Nimelt ütleb seadus, et „VOLIKOGU võib võtta vastu vallasisese linna linnapea, aleviku, alevi- ja külavanema statuudi, milles määratakse vallasisese linna linnapea, aleviku, alevi- ja külavanema valimise kord, kandidaadile esitatavad nõuded, õigused ja kohustused ning volituste kestuse periood.“ Seega on just valla volikogu oma töö pooleli jättnud, sest külavanema statuut sai kinnitatud juba kaks aastat tagasi, kuid linnapea küsimuseni vaatamata korduvatele meeldetuletustele pole jõutud.

Seadus mõistagi ei kohusta volikogu tegelema ei külavanema ega linnapea statuudiga, kuid kellelegi teisele seadus ka volitust ei anna. Jah, eks on ju nähtud, et tullakse kokku ja kuulutatakse keegi kuningaks või presidendiks ning vahel teeb seda mõni inimene ka ise ja ainuisikuliselt. Kuid meie eesmärk pole ju nalja teha. Meil on vallavalitsuses tööl tublid ametnikud, kelle üks tööülesandeid on eelnõusid ette valmistada, kuid selleks on vaja volikogu poliitilist taset. Külavanemale võidakse valla poolt hüvitada tööga seotud kulutusi 2500 krooni aastas. Võib arvata, et ka linnapeale tuleks osa kulutusi hüvitada.

Et volikogu säästu ettekäändel jällegi teemat kalevi alla ei paneks, siis minult on järgmine lubadus: alates hetkest, mil volikogu on kinnitanud linnapea statuudi ja linnapea on ka valitud, maksan valla kassasse kolmel järjestikusel aastal 3000 krooni linnapea tegevusega seotud kulude katteks. Loodan, et koalitsioon oma lubaduse täidab ning ka Türi saab linna- peal!

KAIA IVA

Kirna küla elanik

Uus amet parandab looduskaitsekorraldust

JAANUS TAMKIVI

keskkonnaminister Riigikogu liige, IRL

Kui Riigikogu kiidab heaks Keskkonnaministeeriumi kaava ühendada maakondlikud keskkonnateenistused, Riikliku Looduskaitsekeskuse ja Kiirguskeskuse ühendamine, siis alustab uuel aastal tööd Keskkonna- ja Looduskaitseamet.

Milleks selline muutus?

Muutused toovad ikka kaasa vastasseisu. Nii seegi kord – ministeeriumi ja ministri on asutuste ühendamisest pärast tublisti nuheldud. Tõsi, omavahelistes vestlustes on paljud pahanud tunnistanud, et muutused on vajalikud ning aja nõue. Nii ongi, aeg seab meie uusi tingimusi ja ülesandeid, millega toimetulekuks tuleb üle vaadata tegevused, võimalused ning töökorraldus ning leida edasiminekuteks paremad lahendused. Meie vaatasime tulevikku esmajoones nende inimeste pilguga, kes peavad meie kaudu keskkonnaküsimusi lahendama, ja lähtusime eesmärgist, et neil oleks meiega lihtsam ning selgem suhelda. Vastastikune mõistmine tagab ka looduse ja kogu keskkonna tõhusama kaitse.

Praegu on keskkonnaküsimuste lahendamisel seis rohkem kui segane. Keskkonnaministeeriumil on küll igas maakonnas rodu esindajaid (Riiklik Looduskaitsekeskus, keskkonnateenistus, Keskkonnainspeksioon), aga kes, kus ja mida korraldab? Näiteks tahab keegi kaitsealal

mingit tööd teha ja vajab selleks keskkonnaametnike arvamus- lube-kooskõlastusi. Sel puhul võib juhtuda (ja juhtubki!), et ta jääb häta, sest tal tuleb vajalikke allkirju koguda nii keskkonnateenistusest kui ka looduskaitsekeskusest. Vahel isegi ministeeriumi looduskaitseosakonnast. Seejuures ütleb üks ametnik üht ja teine teist. Sageli ei saagi asja muidugi klaaritud, kui erinevate ametkondade esindajad sõidavad – ikka igaüks eraldi – vaidlusalust kohta või objekti oma silmaga kaema...

Kui see ei ole inimeste närvid ja aja ning rahva raha raiskamine, mis see siis on? Miks ei võiks looduskaitse- ja keskkonnakorraldus olla lihtsam ja ökonoomsem? Arvestada tuleb ju sedagi, et riigil on rahaga kitsas. Eriti annab see tunda meie looduskaitsekeskusele, mis pole riigieelarvest vajalik mahuks raha kunagi saanudki, vaid nende töid on valdavalt rahastanud Keskkonnainvesteeringute Keskus (KIK).

See aga ei ole õige asi, et looduse kaitsmiseks loodud riigiasutus peab rahasäästmiseks projekte kirjutama. Pealegi pole KIKi tengelpung põhjatu, sealt võtab sadu miljoneid kroone suurte europrojektide riigipoolne kaasrahastamine. Looduskaitsekeskuse pihud jäävad üsna tühjaks ehk looduskaitseks vajalikud tööd satuvad ohtu. Kes neid teeb?

Kes ja kuidas kaitseb loodust?

Lahendusi otsides algatas Keskkonnaministeerium oma valitsemisalas ümberkorraldused. Meie soov on selgelt ära jagada looduskaitse juhtiv ja korralduslik pool. Teisisõnu – kavandatavasse Keskkonna- ja Looduskaitseametisse ühendame looduskaitsealase tarkuse ehk looduskaitsekeskuse ning maakondlike keskkonnateenistuste need ametnikud, kes langetavad sisulisi otsuseid ja juhivad looduskaitse korraldust. Uuest ametist tulevad siis looduse kaitseks vajalikud suunad, strateegiad, arengu- ja kaitsekorralduskavad. Looduses tehtavad praktilised tööd aga läheksid üle RMK-le, kes hakkaks tähistama kaitstavaid objekte, hooldama elupaiku ja maastikke (võsa lõikamine, niitmine, vaadete avamine jms), korraldama matkaradu, vaatetornid jne. Osaliselt metsamehed neid töid juba teevad, ja mis peasis – RMK-l on selleks raha. Igati loogiline töö jaotus.

Looduskaitse korraldamise muudatusplaanidele on külge poogitud halvaendelist reformikõla ja hoiatatud loodava superasutuse eest, kuid hirmujuttude levitamine on asjakohatu. 400–500 töötajaga asutus küll supersuur ei ole, kuid ülesandeid ja vastust saab seal töötavatel looduskaitse spetsialistidel tõesti palju olema. Saavad nad ju struktuurimuutusega võimu juurde, sest just nemad hakkavad andma looduskaitsele sisu, juhivad selleks vajalikke tööd tegemist ja väljastavad kõikide keskkonnaalaste lube, kooskõlastusi jne. Selline tööjaotus aitab tõhusamalt täita ka looduskaitse arengukavas, keskkonnastrateegias ja Valitsuse tegevusprogram-

mis seotud keskkonnakaitse ülesandeid.

Võimu lisandub ka uue asutusega liidetavatele Kiirguskeskuse ametnikele. Ennekoike sellega, et nad saavad õiguse ise otsustada lõpuni tegelda kiirgustegevuslubade väljajandamisega. See lihtsustab ka nendega suhtlevate ettevõtete asjaajamist.

Meie rikkus on inimesed

Looduskaitse ei põhine ammu enam keeldudel-käskudel, vaid üliolulisel usalduslikud suhted kohalike elanikega. Meie looduskaitse tugevus on meie inimesed oma teadmiste ning kogemustega. Muudatusi tehakse siin me neid kaotada. Põhimõte on, et Keskkonna- ja Looduskaitseamet tuleb mehitada oma töötajatega ja valdavalt kõik jäävadki oma tööd tegema. Küll aga tuleb üle vaadata ülesanded ja koormused, mis on maakonniti väga erinevad. Näiteks annab ühe teenistuse ametnik aastas välja kaheksa luba, teine kümme korda rohkem.

Kohalikud omavalitsused on tundnud muret, kas keskkonnaametnikud ei hakka pärast muudatusi kohalikest rahvast kaugenema. Ei hakka. Igasse maakonda jäävad bürood, jätkub inimeste teenindamine võimalikult elukoha lähedal ja regioonide eripära arvestades. Olen ise üle-mere-meese ja tean väga hästi, mis tähendab, kui riigiasutused kolivad kaugele ja nendega suhtlemiseks tuleb ette võtta pikk tee. Kavandatav struktuurimuudatus ei too kaasa tarbetut rabelemist ja massilist ametnike ümberkolimist. Üleöö ei juhtu midagi, töö jätkub sissetallatud rada mööda.

Kõik teotahelised ühenduste esindajad, kelle sooviks on kohaliku elukeskkonna või elanikkonna arendamine, on oodatud 19. novembril kell 15.00 Türi vallamaja III korruse saali kodanikeühenduste ümarlauda, mille peateemaks on valminud Lõuna-Järvamaa Koostöökoogu strateegia ning avanevate meetmete tutvustus. Teemat tuleb valgustada ühingu juhataja esimees Pipi-Liis Siemann. Lisaks arutatakse veel ümarlauas edaspidi käsitlemist vajavate teemade ning muude oluliste probleemide üle.

Lõuna-Järvamaa Koostöökoogu on mittetulundusühing, mille eesmärkideks on Türi, Väätsa ja Imavere valla territooriumidest koosneva piirkonna elujõulisuse edendamine, elukeskkonna kvaliteedi tõstmine ning kohaliku elu arendamine. Oma järgmiste aastate tegevuses tugineb Koostöökoogu hiljuti valminud arengustrateegiale, mille järgi kokkulepitud prioriteetideks on „kohaliku elu arendamine“ ja „kohaliku ettevõtluse, kohalike toodete ning turismi väärtustamine“.

Strateegiliste eesmärkide saavutamiseks on välja töötatud vastavad meetmed ja kavandatud projektikonkursid, mis on suunatud erinevatele sihtgruppidele. Enda ja oma piirkonna jaoks olulist peaks leidma neist igaüks.

Pikk ettevalmistusperiood LEADER-rahadest osasaamiseks hakkab lõppema. Peagi kuulutatakse lahti juba esimesed konkreetsed projektikonkursid. Ümarlauas osalemine on üks võimalus enda jaoks olulist infot saada, täpsustavaid küsimusi esitada ja ennast vastava teemaga paremini kurssi viia.

Loodetavasti aitab see kaasa ka paremate projektitaotluste valmimisele.

Kõigest täpsemalt juba ümarlauas. Osalejate eelregistreerimine e-posti aadressil: riina.trumm@tyri.ee või telefonil: 3848 271.

